

ב ספרי ההיסטוריה והאגרות שזורים דבריהם האחרונים של אנשים גדולים. המלכה אליזבת הראשונה של אנגליה, בבוא שעתה האחרונה, הציעה: "כל נכסי בעד רגע של זמן!" הקומפוזיטור הגרמני לודוויג ון־בטהובן, שהתחרש כליל בשנותיו האחרונות, ציפה באושר: "בשמים אוכל שוב לשמוע את יצירותי." יוסף טרומפלדור, גיבור הגליל, שנפל בהתקפה על תלחי, לפני 39 שנה, ניחם את חבריו, כשהזוהו שותת דם: "אין דברי טוב למות בעד ארצנו." ביום רביעי שעבר, בשעה 5.50 אחרי הצהריים, רשם יוסף שפרינצק בספר ההיסטוריה את מלתו האחרונה של יושב־הראש הראשון של הכנסת. כמקיש בפטישו קרא בקול רם את המלה שפזרה ישיבות אין־ספור של בית־המחוקקים: "הפסקה."

כאשר נולד יוסף שפרינצק במוסקבה, לפני 74 שנה, טרם נולדה הציונות הפוליטית. תיאודור הרצל היה עדיין איש־עט בן 25, מתבולל־למחצה. החרשתן היהודי ה־אמדי, אביו של יוסף, נדד מעיר אחת של הרוסיה ה־רוסית לשניה, עד שהשתקע לבסוף בחארשה, או טטח כיבוש של צבא הצאר. שם, בבירה הפולנית, נפגש לרא־שונה הנער יוסף עם ה־ציונות. בחנות ספרים ברחוב מיודובה קנה חוברת מתור־גמת לרוסית: מדינת־היהודים מאת ד"ר תיאודור הרצל. הזרע נורע בקרקע מעיר בדת היטב. כי עוד לפני שנולדה הציונות חנך דב בר שפרינצק את בני־ביתו ברוח ציונית. הצפירה ה־המליך, שני עתונים עבריים מאותה התקופה, היו מגיעים דרך קבע למשפחה. החוברת החדשה של הרצל עברה מיד אל ידו. בלבבו של הנער ה־יהודי, שמסביבו יכול היה לראות את סימניו הגלויים והמחתרניים של מאבק העם הפולני לשיחורר לאומי, נדלק ניצוץ ההכרה הלאומית היהודית. הוא החל מתמסר לפעולה ציונית סודי רה (ובלתי חוקית).

פקיד הוצאת־הספרים אחיאסף הקים את אגודת הנער פרח־ציון, אגודה ציונית פועלית — אחד הנחילים הדקיקים, שהצטרפו ברבות הימים לזרם הפוליטי הגדול ששמו מפא"י.

אולם דורו של שפרינצק, שנתן לתנועה הציונית ולמדינת־ישראל

את רוב מנהיגיה, לא היה דור של חולמים בלבד. פעמיים הושלך יוסף שפרינצק לכלא הצארי; פעם בשל נסיון לעבור את הגבול האוסטרי בעזרת נידרות מזוייפים ובשניה בגלל כתיבת מאמר (בגליון הראשון של הפועל הצעיר) שלא מצא חן בעיני הצנזורה הרוסית. שבעה שבועות ישב במבצר אלכסיי בחארשה, עד אשר שתדלני העדה הצליחו לשחררו. עונשו: צו־הגליה מן העיר. היתה זו הדחיפה שהסיעה אותו מזרחה.

בדרך לארץ־ישראל הגיע שפרינצק לביירות. באותם הימים היתה הבירה הלבונית — וכמיה איסטנבול שבתורכיה — תחנת־ביניים חשובה לציונים בני אירופה. שם הכירו לראשונה את אקלים המרחב, באו במגע ראשון עם תרבויות העמים היושבים במולדת־בחירתם החדשה. שם גם יכלו לבלות שלב־ביניים במכללות המקור מיות בין ניתוקים המוחלט מעברם וממשפחתם, לבין עלותם ארצה.

שפרינצק הצעיר (22) גר־שם כסטודנט לרפואה באוני־ברסיטה האמריקאית בב־י־רות. שם הכיר גם את אשתו לעתיד: גנת חנינית מפולין בשם חנה זיברק, שניהלה שם גן־ילדים עברי ראשון. אך לפני שהספיק להחכים בתורת הרפואה, פנו אליו שליחים מארץ־ישראל בתביעה: "דוקטורים יש לנו די, דרוש לנו מור־כיר לתנועה." שפרינצק הפך מזכיר הפועל הצעיר.

רשימת תפקידיו של יוסף שפרינצק מאותו יום נקראת כמגילת התפתחותה של ה־תנועה הציונית ולידתה של מדינת ישראל: הוא עמד בראש גוש פועלי מוצק בקונגרסים הציוניים השונים, יצא לשליחות תנועתו ב־רוסיה הטרנס־מפכנית, היה חבר קבינט הצללים הראשון של ד"ר חיים ויצמן אחר מלחמת העולם הראשונה, היה בין מייסדיו של בנק

הפועלים ויורשו של מנחם אוסישקין כחבר המרכז בנשיאות הועד־הפועל הציוני, נמנה על מייסדי הסתדרות העובדים, היה חבר במועצת עירית תל־אביב ומוזכר ראשי של ההסתדרות, וכשב־1948 חזרה הביטח מסיוור בארצות־הברית והתחולל בה משבר כספי שאיים לחסלה, עמד שפרינצק בראש ועד־ציבורי שהציל את התיאטרון הלאומי מפירוק. גולת־הכותרת היתה בחירתו כיושב־ראש של מועצת המדינה הזמנית — קודמתה של הכנסת הראשונה —

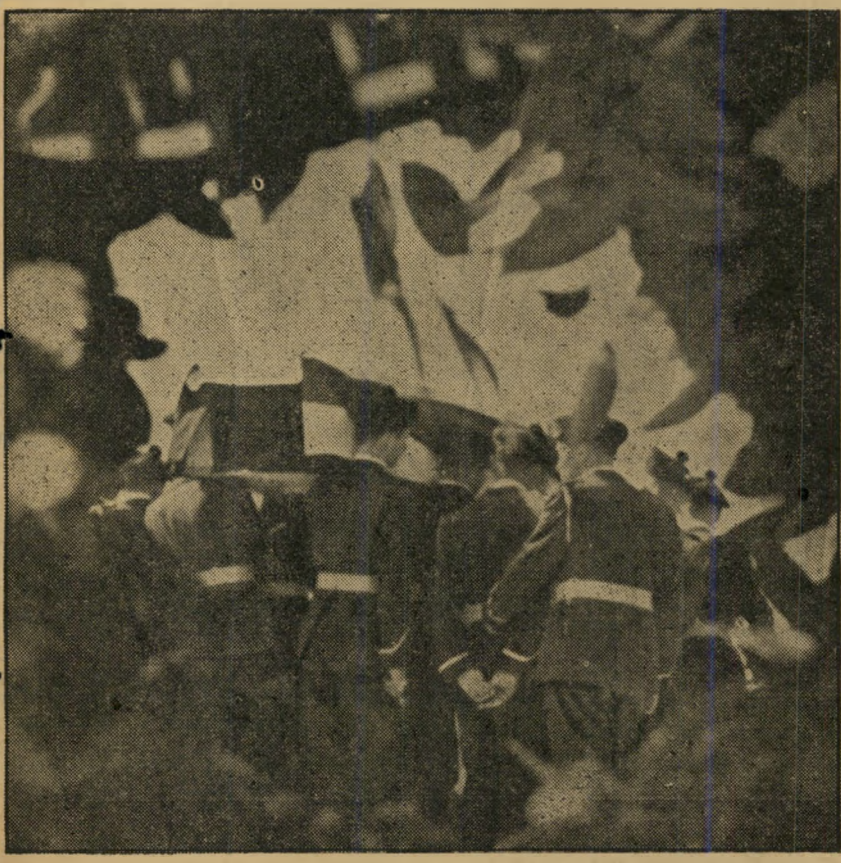

חנה ויוסף שפרינצק עומדים שמופייגון, מול המצבה שהוקמה לזכר בנם הטייס דויד, על חוף תל־אביב. בינם ניצב מפקד חיל האוויר לשעבר אלוף דן טולקובסקי, שעה שראש העיר חיים לבנון מגלה את כתובת ההקדשה בגלעד.

בנו, אשתו ובתו של יוסף

הבסקה האחר

מבעד לזר הכרחים
נראים אנשי משמר הכנסת נושאים את ארוננו של שפרינצק. היה זה תפקידו חרשמי השני של המשמר, מאז הקמתו. הראשון: מיסדר חגיגי לכבוד עשור הכנסת, אותו סקר שפרינצק

בין הצילינדרים
של חברי הסגל חדילומסי, נראה ארונו של יוסף שפרינצק עומד על הבמה המוגבהת, בחזית הכנסת. לפני צאת מסע־החלויה להר הרצל. שני משמאל, בין חובשי הצילינדרים: שגריר צרפת בישראל, פייר גילבר.